

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 5.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.55>

УДК 334.72:338.24

Ю. І. Котубей,

аспірант, Мукачівський державний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-4973-814X>

ІНДИКАТОРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МСП В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Yu. Kotubei,

Postgraduate Student, Mukachevo State University

INDICATORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SMEs IN CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR RECOVERY

У статті досліджено теоретичні засади та практичні підходи до формування системи індикаторів сталого розвитку малого та середнього підприємництва (МСП) в умовах війни та повоєнного відновлення України. Розкрито роль МСП як ключового чинника економічної стійкості та відновлення держави. Проаналізовано взаємозв'язок між зовнішнім (соціокультурним та інституційним) і внутрішнім (особистісно-ресурсним) середовищем розвитку підприємницьких структур. Обґрунтовано необхідність впровадження комплексної системи індикаторів сталого

розвитку МСП, яка охоплює економічний, соціальний, екологічний та інституційний виміри. Запропоновано підходи до оцінювання ефективності підприємницької діяльності в умовах невизначеності та повоєнної трансформації. Особливу увагу приділено інклюзивному підходу до розвитку МСП як інструменту залучення вразливих груп населення до економічної активності.

The article examines the theoretical foundations and practical approaches to the formation of a comprehensive system of indicators for the sustainable development of small and medium-sized enterprises (SMEs) in the context of war and post-war recovery in Ukraine. The relevance of the study is driven by the challenges faced by the Ukrainian entrepreneurial sector as a result of full-scale military aggression. This necessitates a fundamentally new approach to measuring and evaluating the effectiveness of SME development under conditions of deep uncertainty and structural economic transformation.

The article highlights the role of SMEs as a key driver of economic resilience, employment preservation, fiscal stability, and social cohesion during wartime. Despite a 31.2% decline in turnover in 2022 compared to the pre-war period, SMEs demonstrated remarkable resilience: by the end of 2023, approximately 91% of enterprises had resumed operations, while tax revenues from businesses increased by 7% in 2022 and by 15% in the first four months of 2023 compared to the corresponding pre-war period.

The interrelationship between the external (socio-cultural and institutional) and internal (personal and resource-based) environments of entrepreneurial structures is analyzed through the lens of dynamic interaction theory, which encompasses processes of adaptation, resource mobilization, innovation activity, strategic flexibility, networking, risk management, and leadership renewal. Based on this analysis, a four-dimensional system of indicators for SME sustainable development is substantiated, covering economic, social, environmental, and institutional dimensions.

An integrated index formula for assessing SME sustainable development is proposed, enabling the monitoring of transitions between optimistic and adverse development scenarios. Particular attention is paid to the inclusive approach to SME development as a core component of post-war recovery, facilitating the economic integration of veterans, internally displaced persons, women, and youth into entrepreneurial activity.

The practical value of the proposed system of indicators lies in its applicability for monitoring at the state level, within regional analytical centers, and in the system of key performance indicators (KPIs) at the enterprise level, aligned with the principles of sustainable development and the United Nations Sustainable Development Goals.

Ключові слова: *мале та середнє підприємництво, сталий розвиток, індикатори розвитку, повоєнне відновлення, інклюзивне підприємництво, економічна стійкість, інституційне середовище.*

Keywords: *small and medium enterprises, sustainable development, development indicators, post-war recovery, inclusive entrepreneurship, economic resilience, institutional environment.*

Постановка проблеми

В умовах довготривалого збройного конфлікту та необхідності створення передумов повоєнного розвитку, перед Україною постає потреба у створенні дієвої моделі економічного відновлення. Вивчення досвіду повоєнного відновлення Німеччини та Японії після Другої світової війни, дозволяє зробити висновок, що в основі цієї моделі повинен лежати розвиток малого та середнього підприємництва (МСП), як головного рушія економічного зростання.

Військові дії спричинили значні структурні зміни у вітчизняному бізнес-середовищі: розвиток великих бізнес-структур ускладнюється руйнуванням інфраструктури та основних засобів виробництва, скороченням

доходів населення та їх купівельної спроможності, втратою трудових ресурсів через вимушену міграцію та мобілізацію. Водночас МСП продемонструвало здатність до адаптації, забезпечуючи локальні базові потреби населення, переорієнтовуючи виробництво на потреби обороноздатності країни, розвиваючи онлайн-торгівлю та релокуючи підприємства до більш безпечних регіонів.

Проте для забезпечення системного відновлення економіки України необхідно сформулювати принципово нову модель підприємництва – стійку, інноваційну, соціально відповідальну та орієнтовану на сталий розвиток. Важливою передумовою такої трансформації є розробка та впровадження науково обґрунтованої системи індикаторів сталого розвитку МСП, здатної відображати реальний стан і динаміку підприємницького сектора в умовах війни та повоєнної трансформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання індикаторів та умов сталого розвитку підприємницьких структур досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. У контексті МСП важливими є праці Вільяма Баумоля [1], який досліджував взаємозв'язок між підприємницькою активністю та динамікою економічного розвитку, та Ізраеля Кірцнера [2], що розглядав підприємництво як процес виявлення ринкових можливостей. Концепцію підприємницької орієнтації (ЕО) з акцентом на інноваційність, схильність до ризику та прогресивність розробляли Георг Томас Лампкін і Грегори Десс [3].

Серед вітчизняних науковців вагомий внесок у дослідження розвитку МСП в умовах кризових ситуацій здійснили О. В. Безсмертна та А. Дибала [4], які аналізували детермінанти розвитку МСП на прикладі України. Питання інституційного середовища розвитку МСП досліджено О. І. Никифоруком та У. Б. Бережницькою [5]. Питання управління МСП в умовах нестабільності вивчали Головня Ю., Михайлів Г., Панасюк О. та ін. [6]. Водночас, незважаючи на значний масив наукових здобутків, проблематика розробки комплексної системи індикаторів сталого розвитку МСП в умовах

специфіки саме повоєнного відновлення України залишається недостатньо розробленою та потребує подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка системи індикаторів сталого розвитку МСП в умовах повоєнного відновлення України з урахуванням специфіки взаємодії зовнішнього та внутрішнього середовища підприємницьких структур.

Досягнення поставленої мети зумовлює необхідність вирішення таких завдань: розкрити роль МСП у забезпеченні економічного відновлення; систематизувати теоретичні підходи до визначення індикаторів сталого розвитку; розробити багатовимірну систему індикаторів, адаптовану до умов повоєнної трансформації; обґрунтувати значення інклюзивного підходу для сталого розвитку МСП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мале та середнє підприємництво є основою економічного відновлення та розвитку в умовах повоєнної трансформації. Його стійкість, адаптивність та інноваційний потенціал визначаються взаємодією чинників зовнішнього (соціокультурного та інституційного) та внутрішнього (особистісно-ресурсного) середовища. Саме ця взаємодія формує траєкторію розвитку підприємницького сектора та обумовлює необхідність розробки адекватної системи вимірювання й оцінки його сталого розвитку.

Дані наведені у таблиці 1 свідчать про важливу тенденцію розвитку малого та середнього бізнесу в умовах війни: незважаючи на складний економічний шок, спричинений повномасштабним вторгненням, малий та середній бізнес не лише вистояв, а й поступово закріпив свою роль ключового чинника економічного розвитку України.

Частка МСБ у загальній кількості суб'єктів господарювання залишилася незмінною – 99,98% впродовж усього досліджуваного періоду [7]. Це підтверджує тезу про те, що малий та середній бізнес є не просто складовою, а структурною основою вітчизняної економіки, без якої неможливе функціонування ринкової системи. Показово, що навіть в умовах активних

бойових дій (2022-2023 рр.) кількість зареєстрованих ФОП зросла на 12% – до 1,42 млн осіб у 2023 р. порівняно з 2022 роком. Це свідчить про те, що самозайнятість стала для значної частини населення (в т.ч. внутрішньо переміщених осіб) основним інструментом економічної адаптації та виживання.

Таблиця 1. Динаміка ключових показників МСБ України в умовах повномасштабного вторгнення (2021-2023 рр.)

Показник	2021 (довоєнний)	2022	2023	Дин.
1. Структура підприємницького сектора				
Частка МСБ у загальній кількості суб'єктів господарювання, %	99,98	99,98	99,98	–
Кількість малих підприємств (юр. особи), тис. од.	~350	~285	~300	-14%
Кількість середніх підприємств (юр. особи), тис. од.	~18	~15	~16	-11%
Кількість зареєстрованих ФОП, млн осіб	1,36	1,42	1,59	+12%
2. Зайнятість та ринок праці				
Частка МСБ у загальній зайнятості, %	~79	~74	~74	-5 п.п.
Скорочення персоналу МСБ відносно 23.02.2022, %	–	21-26	15-22	↓ скор.
Частка підприємств, що призупинили діяльність або під загрозою закриття, %	–	46,8 (черв.)	9,6 (жовт.)	-37 п.п.
Середній рівень завантаження виробничих потужностей, %	72,4 (до 02.2022)	45,7	53,4	↑
3. Фіскальний внесок та зовнішньоекономічна діяльність				
Зміна податкових надходжень від бізнесу, % (до 2021 р.)	базовий рік	+7%	+15%*	↑

* За 4 місяці 2023 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. (дані Saturday Team / Forbes Ukraine).

Джерела: Держстат України; UNDP (2022, 2024); Центр розвитку інновацій / Дія.Бізнес / Advanter Group (UBI, 2022–2024); НІСД (2024); Forbes Ukraine.

Один із найбільш показових результатів – зростання податкових надходжень від бізнесу одночасно зі скороченням оборотів. У 2022 р., коли МСБ втратив 31,2% власних оборотів, податкові надходження від бізнесу зросли на 7% відносно 2021 р. За перші 4 місяці 2023 р. цей приріст склав вже 15% [16]. Це пояснюється кількома чинниками: перерозподілом економічної активності від великих підприємств до МСБ, а також переорієнтацією частини підприємств на виробництво для потреб оборони. Фактично МСБ компенсував випадіння великих платників податків в умовах окупації частини територій і руйнування великих виробничих об'єктів.

Наведені статистичні дані підтверджують, що в умовах повномасштабної війни роль МСБ не лише не зменшилася, а й суттєво зросла. Сектор виконує щонайменше п'ять ключових функцій: структуроформує – забезпечення 99,98% усіх суб'єктів господарювання; фіскальна – зростання податкових надходжень попри скорочення оборотів; забезпечення зайнятості – збереження робочих місць та залучення ВПО через ФОП; оборонна – переорієнтація виробництва на потреби армії; соціальна – волонтерство та гуманітарна підтримка.

Сталий розвиток МСП у контексті післявоєнного відновлення передбачає не лише економічне зростання, але й збереження соціальної стійкості, екологічної відповідальності та інституційної ефективності підприємницьких структур. Відповідно, система індикаторів має охоплювати чотири взаємопов'язані виміри: економічний, соціальний, екологічний та інституційний (табл. 2).

Таблиця 2. Система індикаторів сталого розвитку МСП в умовах повоєнного відновлення

Вимір	Група індикаторів	Конкретні показники
Економічний	Фінансова стійкість	Рентабельність, ліквідність, коефіцієнт фінансової незалежності
	Ринкова активність	Частка ринку, динаміка виручки, кількість нових клієнтів
	Інноваційність	Витрати на R&D, частка інноваційної продукції, кількість патентів
Соціальний	Зайнятість	Кількість збережених та створених робочих місць, частка ветеранів і ВПО
	Соціальна відповідальність	Участь у волонтерських ініціативах, підтримка громади
	Інклюзивність	Частка вразливих груп серед працівників і партнерів
Екологічний	Ресурсна ефективність	Енергоефективність, обсяг відходів на одиницю продукції
	Зелені технології	Впровадження відновлюваної енергетики, екологічна сертифікація
Інституційний	Регуляторне середовище	Простота реєстрації, податковий тягар, доступ до держпрограм
	Мережева взаємодія	Участь у кластерах, бізнес-асоціаціях, партнерствах

Джерело: сформовано автором

Ключовим методологічним підходом до розробки системи індикаторів є врахування двох сценаріїв розвитку МСП – оптимістичного та негативного. Оптимістичний сценарій передбачає ефективну динамічну взаємодію зовнішніх та внутрішніх чинників, що забезпечує інноваційний прорив, масштабування бізнесу, підвищення соціального впливу та поглиблення легітимності. Негативний сценарій виникає за умов переважання несприятливих чинників – відсутності доступу до фінансування, регуляторного тиску, культурного спротиву та економічної нестабільності.

Система індикаторів сталого розвитку МСП повинна виконувати функцію «раннього оповіщення» – фіксувати перехід від оптимістичного до негативного сценарію та сигналізувати про необхідність коригувальних заходів з боку держави та самих підприємств. Для цього пропонується застосовувати наступну формулу інтегрального індексу сталого розвитку МСП:

$$\text{ІМСП} = \alpha \cdot I_e + \beta \cdot I_s + \gamma \cdot I_{ek} + \delta \cdot I_{in} \geq 0,$$

де ІМСП – інтегральний індекс сталого розвитку МСП; I_e – індикатор економічного виміру; I_s – індикатор соціального виміру; I_{ek} – індикатор екологічного виміру; I_{in} – індикатор інституційного виміру; $\alpha, \beta, \gamma, \delta$ – вагові коефіцієнти, що визначаються відповідно до пріоритетів стратегії розвитку.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі висновки:

– МСП є ключовим рушієм економічного відновлення та соціальної стабільності України в умовах повоєнної трансформації, забезпечуючи гнучку адаптацію до нових викликів, створення робочих місць та впровадження інновацій.

– сталий розвиток МСП потребує комплексного підходу до вимірювання, що охоплює економічний, соціальний, екологічний та інституційний виміри, з урахуванням специфіки взаємодії зовнішнього та внутрішнього середовища підприємницьких структур.

– запропонована система індикаторів на основі інтегрального індексу сталого розвитку МСП дозволяє здійснювати комплексний моніторинг підприємницького сектора, своєчасно виявляти ризики переходу до негативного сценарію та обґрунтовувати коригувальні заходи.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною апробацією запропонованої системи індикаторів на репрезентативній вибірці МСП України, розробкою регіональних модифікацій індексу з урахуванням ступеня руйнувань та специфіки відновлення, а також розробкою методичних рекомендацій щодо впровадження системи моніторингу сталого розвитку МСП на державному та регіональному рівнях.

Література

1. Baumol, W. J. (1990). Entrepreneurship: Productive, Unproductive, and Destructive. *Journal of Political Economy*, 98(5), 893-921. URL: <https://devf21.classes.ryansafner.com/readings/Baumol-1990.pdf>
2. Kirzner, I. M. (1973). *Competition and Entrepreneurship*. University of Chicago Press. URL: <https://www.sjsu.edu/people/john.estill/courses/158-s15/Israel%20Kirzner%20-%20Competition%20And%20Entrepreneurship.pdf>
3. Lumpkin, G. T. & Dess, G. G. (1996). Clarifying the Entrepreneurial Orientation Construct and Linking It to Performance. *The Academy of Management Review*, Vol. 21, No. 1, pp. 135-172. URL: https://www.researchgate.net/profile/Hussin_Hejase/post/Can_anyone_provide_me_an_article/attachment/5b3a68e54cde265cb64c4d6c/AS%3A644006811815936%401530554597296/download/Clarifying+the+Entrepreneurial+Orientation+Construct+and+Linking+It+to+Performance.pdf
4. Безсмертна О., Дибала А. (2025). Детермінанти розвитку малих і середніх підприємств: приклад України. *Innovation and Sustainability*, (4), 55-61. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2024.4.55.61>
5. Никифорок О. І., Бережницька У. Б. (2021). Трансформації інституціонального середовища розвитку малого та середнього

підприємництва. Український соціум, 4(79), 64-84. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2021.04.064>

6. Головня Ю., Михайлів Г., Панасюк О., Сасенко В., Власенко Т. (2024). Менеджмент як фактор соціально-економічного розвитку малого та середнього бізнесу України в умовах нестабільності. *International Journal for Housing Science and Its Applications*, 45(3), pp. 36-47. DOI: <https://doi.org/10.70517/ijhsa4534>

7. Держстат України (2025). Показники діяльності суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за 2010-2024 роки. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/pds_vsmm_2010-2021.xlsx

8. Держстат України (2025). Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців за регіонами України з розподілом за ознакою статі керівника. URL: [ukrstat.gov.ua/edrrou/ukr/EDRPU_2024/kfop_reg/arh_kfop_reg_24_u.html](https://www.ukrstat.gov.ua/edrrou/ukr/EDRPU_2024/kfop_reg/arh_kfop_reg_24_u.html)

9. UNDP (2024). Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Центр економічного відновлення, Advanter Group. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-02/undp-ua-assessment-war-impact-enterprises-ukraine.pdf>

10. UNDP (2022). Rapid Assessment of the War's Impact on Micro, Small and Medium Enterprises in Ukraine. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/rapid-assessment-wars-impact-micro-small-and-medium-enterprises-ukraine>

11. Центр розвитку інновацій, Advanter Group, Дія.Бізнес (2023). Стан та перспективи МСБ в Україні: результати дослідження (серпень 2023). URL: <https://cid.center/state-and-prospect-of-msb-in-ukraine-resul/>

12. Дія.Бізнес (2024). Дослідження стану та потреб бізнесу (грудень 2023 – січень 2024). URL: <https://business.diia.gov.ua/analytics/research/stan-ta-potreby-biznesu-v-umovakh-viiny-rezultaty-doslidzhennia-v-sichni-2024>

13. Дія.Бізнес (2023). Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати дослідження в червні 2023 року. URL: <https://business.diia.gov.ua/analytics/research/stan-ta-potreby-biznesu-v-umovakh-viiny-rezultaty-doslidzhennia-v-chervni-2023-roku>

14. НІСД (2024). Малий і середній бізнес в умовах повномасштабної війни: виклики та перспективи. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/malyi-i-seredniy-business_0.pdf

15. Держстат України (2024). Кількість зайнятих працівників на підприємствах за розмірами. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm

16. Forbes Ukraine (2023). Скільки в Україні ФОПів, малих і середніх компаній. URL: <https://forbes.ua/business/skilki-fopiv-malikh-ta-serednikh-kompaniy-v-ukraini-i-yak-voni-vplivayut-na-ekonomiku-shist-grafikov-pro-msb-24072023-14882>

References

1. Baumol, W.J. (1990), “Entrepreneurship: Productive, Unproductive, and Destructive”, *Journal of Political Economy*, vol. 98, no. 5, pp. 893-921, available at: <https://devf21.classes.ryansafner.com/readings/Baumol-1990.pdf> (Accessed 12 April 2026).

2. Kirzner, I.M. (1973), *Competition and Entrepreneurship*, University of Chicago Press, Chicago, USA, available at: <https://www.sjsu.edu/people/john.estill/courses/158-s15/Israel%20Kirzner%20-%20Competition%20And%20Entrepreneurship.pdf> (Accessed 12 April 2026).

3. Lumpkin, G.T. and Dess, G.G. (1996), “Clarifying the Entrepreneurial Orientation Construct and Linking It to Performance”, *The Academy of Management Review*, vol. 21, no. 1, pp. 135-172, available at: https://www.researchgate.net/profile/Hussin_Hejase/post/Can_anyone_provide_me_an_article/attachment/5b3a68e54cde265cb64c4d6c/AS%3A644006811815936%20-%20Clarifying%20the%20Entrepreneurial%20Orientation%20Construct%20and%20Linking%20It%20to%20Performance.pdf

[401530554597296/download/Clarifying+the+Entrepreneurial+Orientation+Construct+and+Linking+It+to+Performance.pdf](https://doi.org/10.31649/ins.2024.4.55.61) (Accessed 12 April 2026).

4. Bezsmertna, O. and Dybala, A. (2025), “Determinants of SME development: the case of Ukraine”, *Innovation and Sustainability*, vol. 4, pp. 55-61, <https://doi.org/10.31649/ins.2024.4.55.61>.

5. Nykyforuk, O.I. and Berezhytska, U.B. (2021), “Transformations of the institutional environment of SME development”, *Ukrainskyi sotsium*, vol. 4 (79), pp. 64-84, <https://doi.org/10.15407/socium2021.04.064>.

6. Holovnia, Yu., Mykhailiv, H., Panasiuk, O., Saienko, V. and Vlasenko, T. (2024), “Management as a factor of socio-economic development of SMEs in Ukraine under instability”, *International Journal for Housing Science and Its Applications*, vol. 45, no. 3, pp. 36-47, <https://doi.org/10.70517/ijhsa4534>.

7. State Statistics Service of Ukraine (2025), “Performance indicators of large, medium, small and micro enterprises for 2010–2024”, available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/pds_vsmm_2010-2021.xlsx (Accessed 13 April 2026).

8. State Statistics Service of Ukraine (2025), “Number of registered individual entrepreneurs by region and gender”, available at: http://ukrstat.gov.ua/edrpy/ukr/EDRPU_2024/kfop_reg/arh_kfop_reg_24_u.html (Accessed 13 April 2026).

9. UNDP (2024), “Assessment of the impact of war on micro, small and medium enterprises in Ukraine”, available at: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-02/undp-ua-assessment-war-impact-enterprises-ukraine.pdf> (Accessed 13 April 2026).

10. UNDP (2022), “Rapid assessment of the war's impact on micro, small and medium enterprises in Ukraine”, available at: <https://www.undp.org/ukraine/publications/rapid-assessment-wars-impact-micro-small-and-medium-enterprises-ukraine> (Accessed 13 April 2026).

11. Center for Innovation Development, Advanter Group and Diia.Business (2023), “State and prospects of SMEs in Ukraine: research results

(August 2023)”, available at: <https://cid.center/state-and-prospect-of-msb-in-ukraine-resul/> (Accessed 13 April 2026).

12. Diia.Business (2024), “State and needs of business under wartime: research results (December 2023 – January 2024)”, available at: <https://business.diia.gov.ua/analytics/research/stan-ta-potreby-biznesu-v-umovakh-viiny-rezultaty-doslidzhennia-v-sichni-2024> (Accessed 13 April 2026).

13. Diia.Business (2023), “State and needs of business under wartime: research results (June 2023)”, available at: <https://business.diia.gov.ua/analytics/research/stan-ta-potreby-biznesu-v-umovakh-viiny-rezultaty-doslidzhennia-v-chervni-2023-roku> (Accessed 13 April 2026).

14. National Institute for Strategic Studies (2024), “Small and medium business under full-scale war: challenges and prospects”, available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/malyi-i-seredniy-business_0.pdf (Accessed 13 April 2026).

15. State Statistics Service of Ukraine (2024), “Number of employed persons at enterprises by size”, available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm (Accessed 13 April 2026).

16. Forbes Ukraine (2023), “How many sole proprietors, small and medium companies are in Ukraine and their impact on the economy”, available at: <https://forbes.ua/business/skilki-fopiv-malikh-ta-serednikh-kompaniy-v-ukraini-i-yak-voni-vplivayut-na-ekonomiku-shist-grafikiv-pro-msb-24072023-14882> (Accessed 13 April 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 19.04.26

Прорецензовано / Revised: 29.04.26

Дата публікації / Published: 26.05.26